KU 59/14

PIERWSZY PREZES
SĄDU NAJWYŻSZEGO
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

BSA II-021-464/13

Warszawa, dnia 28 stycznia 2014 r.

Pan
Piotr ZIENTARSKI
Przewodniczący
Komisji Ustawodawczej
w Senacie Rzeczypospolitej Polskiej

W odpowiedzi na pismo z dnia 18 grudnia 2013 r., BPS/KU-034/532/3/13 uprzejmie przesyłam uwagi Sądu Najwyższego do ***projektu ustawy o zmianie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (druk senacki nr 532)***.

Z wyrazami szacunku

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego

p.o. Prof. dr hab. Lech PAPRZYCKI
Prezes Sądu Najwyższego

SĄD NAJWYŻSZY
BIURO STUDIÓW i ANALIZ
Pl. Krasińskich 2/4/6, 00-951 Warszawa

Warszawa, dnia 28 stycznia 2014 r.

BSA II – 021 – 464/13

Opinia do projektu ustawy
o zmianie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (druk senacki nr 532)

I. Przedłożony do zaopiniowania projekt wprowadza zmiany w ustawie z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2013 r., poz. 1247) i dotyczy dwóch kwestii szczegółowych.

Po pierwsze, proponuje się dodanie nowej jednostki redakcyjnej (art. 168 b k.p.k.), która wprowadza uprawnienie strony do zwrócenia się do sądu z wnioskiem o zobowiązanie innej strony lub innego podmiotu do wydania materiału mogącego stanowić dowód w sprawie.

Po drugie, w art. 424 § 3 k.p.k. przewiduje się możliwość sporządzenia uzasadnienia wyroku w zakresie ograniczonym do postawy prawnej rozstrzygnięcia oraz wymiaru kary, w przypadku złożenia wniosku o uzasadnienie jedynie w tym zakresie, albo wniosku o uzasadnienie wyroku w trybie art. 343, art. 343 a lub art. 387 k.p.k.

Zaproponowane rozwiązania normatywne zostały zredagowane poprawnie i nie nasuwają zastrzeżeń pod względem legislacyjno – technicznym. Pewne

wątpliwości może jednak budzić sama potrzeba ich wprowadzenia, jak również systemowa spójność z uchwalonymi już zmianami procedury karnej.

II. Niezależnie od uwag szczegółowych należy przede wszystkim zwrócić uwagę, że przedmiotowy projekt odnosi się do ustawy, która aktualnie znajduje się w okresie *vacatio legis*, co w efekcie stanowi nowelizację nowelizacji.

Wprawdzie taki zabieg legislacyjny nie jest niedopuszczalny, niemniej powinien on być ograniczony do sytuacji wyjątkowych, ewidentnych błędów lub sprzeczności ustawy nowelizowanej. Tymczasem ustawa z dnia 27 września 2013 r. stanowi obszerną, kompleksową i spójną zmianę przepisów procedury karnej, poprzedzoną szerokimi konsultacjami ze środowiskiem naukowców i praktyków. Można zatem argumentować, że gdyby intencją twórców wspomnianej nowelizacji było przemodelowanie koncepcji dotyczącej inicjatywy dowodowej we wspomnianym na wstępie kierunku, to dokonaliby tego wprost w ustawie.

III. Jest rzeczą zrozumiałą, że uzyskanie niektórych dowodów leży poza możliwościami strony procesowej, zwłaszcza biernej, lecz istniejące w tym zakresie rozwiązania przyjęte w ustawie z dnia 27 września 2013 r. w niczym nie ograniczają jej inicjatywy dowodowej. W świetle uchwalonych zmian znaczenie dla oceny możliwości przeprowadzenia dowodu przez stronę może mieć zwłaszcza posiedzenie organizacyjne, wyznaczone w trybie art. 349 k.p.k. W jego toku przewodniczący, biorąc pod uwagę stanowiska w przedmiocie planowania i organizacji rozprawy głównej przedstawione przez strony, pełnomocników i obrońców, rozstrzyga w przedmiocie wniosków dowodowych i kolejności ich przeprowadzenia, przebiegu i organizacji rozprawy głównej oraz wyznacza jej terminy, a także podejmuje inne niezbędne rozstrzygnięcia (art. 349 § 7 k.p.k.).

Sąd może także każdorazowo przerwać rozprawę celu przygotowania przez strony wniosków dowodowych lub sprowadzenia dowodu (art. 401 § 1 k.p.k.). Stosowny wniosek dowodowy strona może zresztą złożyć także na etapie postępowania przygotowawczego (art. 167 § 2 k.p.k.). Złożenie wniosku, o jakim mowa w art. 168 b k.p.k. jest zatem dopuszczalne także bez konieczności regulowania tej kwestii przepisem szczególnym.

IV. Ocena zasadności proponowanego rozwiązania wymaga również zwrócenia uwagi na użycie w treści art. 168 b k.p.k. bardzo ocennego i nieostrego wyrażenia normatywnego w postaci „znacznych trudności" w uzyskaniu dowodu przez stronę procesową. Taka formuła z jednej strony powoduje konieczność

wykazania przez stronę istotnych przeszkód w uzyskaniu dowodu, z drugiej wymaga od sądu oceny tej przesłanki, co w konsekwencji może budzić rozbieżności w praktyce.

Z treści art. 168 b k.p.k. wynika ponadto względna obligatoryjność podjęcia czynności przez sąd. Powstaje w związku z tym wątpliwość, co do dopuszczalności stosowania do takiego wniosku przesłanek z art. 170 § 1 k.p.k. Zaproponowana redakcja wydaje się przesądzać, że sąd jest związany każdym wnioskiem strony, jeżeli tylko pozyskanie dowodu napotyka znaczne trudności i to bez względu na to, czy zachodzą okoliczności wskazane w art. 170 § 1 k.p.k. Jakkolwiek takie rozumowanie należałoby zapewne odrzucić z uwagi na ogólny charakter dyspozycji art. 170 § 1 k.p.k., wskazuje to na możliwe rozbieżności interpretacyjne.

W świetle powyższego wydaje się, że twierdzenie przez Projektodawców, iż projektowane zmiany są konieczne dla usunięcia ewentualnych problemów funkcjonalnych związanych ze stosowaniem przepisów objętych nowelizacją z dnia 27 września 2013 r. (s. 2 uzasadnienia), wymaga pewnego przewartościowania i ponownego przemyślenia. Można przy tym zakładać, że po wejściu w życie wspomnianej nowelizacji podział na dowody, które strona może pozyskać samodzielnie i te, o które – z uwagi na ich osiągalność – będzie wnioskować, każdorazowo ukształtuje się samoistnie w okolicznościach konkretnej sprawy. Wymagać to będzie od strony dokonania oceny, czy jest w stanie pozyskać dowód we własnym zakresie, czy też konieczne jest składanie wniosku, który podlega zweryfikowaniu przez pryzmat art. 170 § 1 k.p.k. Taka koncepcja pełniej odpowiada istocie kontradyktoryjności i wymusza na stronie procesowej nie tylko pożądaną aktywność dowodową, ale również skłania do przygotowania odpowiednio uzasadnionych wniosków dowodowych.

V. Druga z propozycji wydaje się mniej kontrowersyjna, niemniej skoro uproszczenie uzasadnienia ma dotyczyć sytuacji, gdy złożono wniosek o uzasadnienie wyroku wyłącznie co do wymiaru kary lub środka karnego, to zakres części motywacyjnej wyroku powinien być ograniczony do tych dwóch kwestii. Tymczasem w projektowanym art. 424 § 3 k.p.k. mowa jest jedynie o wymiarze kary, nie wspomniano natomiast o wymiarze środka karnego.

VI. Nie do końca jest jasne czym kierowali się Projektodawcy wyznaczając dzień wejścia w życie ustawy na 1 lipca 2014 r., skoro zasadnicza część ustawy z dnia 27 września 2013 r. – w tym w zakresie nowelizowanym niniejszym projektem

– wchodzi w życie z dniem 1 lipca 2015 r. Terminy te powinny zostać zsynchronizowane.